

Đề bài

Trong truyện

Lục Vân Tiên

của Nguyễn Đình Chiểu, khi Kiều Nguyệt Nga cảm ơn Lục Vân Tiên đã cứu nàng thoát nạn, Lục Vân Tiên đáp lại:

Nhớ câu kiến nghĩa bất vi
Làm người thế ấy cũng phi anh hùng.
(Gặp việc nghĩa mà không làm thì không phải là anh hùng).

Thế nào là việc nghĩa? Hãy bình luận quan niệm của Nguyễn Đình Chiểu trong câu thơ trên.

Bài làm

Là nhà thơ yêu nước tiêu biểu của nhân dân Nam Bộ, trong những ngày đầu chống Pháp xâm lược. Nguyễn Đình Chiểu đã nêu một tấm gương sáng về tinh thần yêu nước, một tấm lòng tuyệt vời về tình cảm yêu thương con người. Cuộc đời và sự nghiệp thơ văn của ông đã chứng minh cho quan niệm đúng đắn về tấm lòng yêu nước thương dân, về trách nhiệm của người anh hùng trước vận mệnh của đất nước và cuộc sống của nhân dân trong việc cứu người giúp đời: đã là người anh hùng không thể không hành động khi gặp việc nghĩa:

*Nhớ câu kiến nghĩa bất vi
Làm người thế ấy cũng phi anh hùng.*

(Lục Vân Tiên)

Những việc làm xuất phát từ tinh thần bảo vệ lẽ phải, sự công bằng, quên mình giúp người là việc nghĩa. Người làm việc nghĩa coi việc xả thân cứu giúp người khác là sự thường trực trong hành động của mình, hề thấy sự bất bình là can thiệp không hề tính toán cá nhân, khó mấy cũng làm. Nếu cần sẵn sàng hi sinh cả tính mệnh.

Đã là người quân tử, người anh hùng không thể thấy việc nghĩa mà không làm bởi cái đạo của người quân tử, người anh hùng là luôn luôn hướng về điều thiện, về lòng nhân ái (lòng yêu thương con người). Làm việc nghĩa là hành động phù hợp với quan niệm và lí tưởng của người anh hùng.

Quan niệm của Nguyễn Đình Chiểu đã thể hiện khá rõ trong tư tưởng, trong hành động của ông và trong việc thực hiện các nhân vật anh hùng, các nhân vật mà ông yêu quý.

Lục Vân Tiên trên đường lên kinh đô đi thi, giữa đường gặp dân đang chạy cướp tán loạn, chàng đã bẻ cây làm gậy hỏi thăm vào sào huyệt của bọn chúng và đánh tan bọn cướp, cứu được Kiều Nguyệt Nga và Kim Liên, đó là cử chỉ nhiệt tình của một người biết quan tâm đến người khác, cứu giúp kẻ khác, không sợ hiểm nguy với một tinh thần hào hiệp:

*Tôi xin ra sức anh hào
Cứu người cho khỏi lao đao buổi này.*

Giữa bọn cướp, Lục Vân Tiên tả xung hữu đột, trừng trị đích đáng bọn hại dân, hết lòng thương yêu nhân dân, biểu hiện cao đẹp của tính cách *vi nghĩa*.

Cũng như Lục Vân Tiên, Hón Minh bạn chàng cũng có tính cách như vậy. Khi thấy con quan huyện làm điều xằng bậy, chàng đã *bẻ đi một giò* của hắn.

Ông ngư, ông tiều cũng là người như vậy. Cứu Lục Vân Tiên là một hành động nhân nghĩa vô cùng trong sáng, thấy người gặp nạn là cứu, thấy việc nghĩa là làm ngay với một tinh thần hết mình, vô tư, không tính toán, không cân trả ơn bởi nhân nghĩa là bản chất sống, nhu cầu sống của họ:

Đốc lòng nhân nghĩa há chờ trả ơn.

Các nhân vật ấy chính là biểu hiện tư tưởng của Nguyễn Đình Chiểu, tư tưởng dốc lòng nhân nghĩa, làm việc vì nghĩa, làm việc thiện với một thái độ vô tư, sẵn sàng trừng trị kẻ ác, giúp người hoạn nạn của người anh hùng.

Cuộc đời thực của Nguyễn Đình Chiểu cũng thể hiện quan niệm trên của ông. Mặc dù bị mù lòa, bệnh tật, ông vẫn hết lòng giúp ích cho đời làm việc nghĩa như mở trường dạy học, bốc thuốc chữa bệnh, sáng tác thơ văn và tham gia kháng chiến cùng những người yêu nước. Ngòi bút của Nguyễn Đình Chiểu sắc bén khác nào viên đạn, thanh gươm góp phần giết giặc với một tấm lòng yêu nước tuyệt vời, lòng yêu dân thiết tha, vì nghĩa lớn ở đời với một trách nhiệm cao quý đối với Tổ quốc trong lúc lâm nguy.

Từ quan niệm của người xưa *kiến nghĩa bất vi vô dũng dã* (thấy việc nghĩa mà không làm thì không phải người dũng cảm), Nguyễn Đình Chiểu đã nâng lên thành một quan niệm về người anh hùng, làm cho ý nghĩa của khái niệm anh hùng thêm phong phú: tài trí, lòng dũng cảm gắn liền với đạo đức cao cả. Quan niệm của Nguyễn Đình Chiểu cũng là thể hiện sự kế thừa truyền thống tốt đẹp của người xưa *xuống đông đông tình, lên đồi đồi yên*, và những nhà thơ, nhà văn, nhà tư tưởng trước ông như Nguyễn Du, Nguyễn Công Trứ:

*Anh hùng tiếng đã gọi rằng
Giữa đường dẫu thất bất bằng mà tha.*

(Truyện Kiều – Nguyễn Du)

Quan niệm đúng đắn của ông chẳng những có tác dụng lớn đối với thời ông sống, động viên người anh hùng xả thân vì nghĩa lớn đánh giặc Pháp, mà còn giúp chúng ta ngày nay có một phương hướng rèn luyện nhân cách, phấn đấu thành người tốt, người có tấm lòng và hành động cao cả.

Trong cuộc sống của chúng ta hôm nay, khi xã hội còn nhiều tiêu cực, không thiếu kẻ chỉ biết nghĩ đến mình, làm những điều xấu. Hành động dũng cảm bắt cướp chống tiêu cực và chống tham nhũng là thể hiện sự cần thiết của phẩm chất của con người mới, là phát huy quan niệm đúng đắn của cha ông, trong đó có Nguyễn Đình Chiểu.

Đỗ Ngọc Minh